

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen

Loppuraportti

Investointi 3

Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen

25.11.2025

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Asiakirjan tiedot

Asiakirja sisältää loppuraportin seuraavien projektien osalta (projektien nimet ja numerot sopimusliitteessä)	Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen, liite nro 7		
Pilari ja investointi, jota loppuraportti koskee	Pilari 4, investointi 3		
Sopimuksen Vahva-nro (VN/xxxx/2022)			
Sopimustoimijaorganisaatio	Terveystieteiden tutkimuskeskus		
Laatija / yhteyshenkilö	Vappu Koskinen	Yhteystiedot (pnro ja sposti)	029 524 7201 vappu.koskinen(at)thl.fi

Sisällysluettelo

1 Projektin yhteenveto	4
1.1 Projektille asetetut tavoitteet	4
1.2 Saavutetut ja saavuttamatta jääneet tuotokset	5
1.3 Projektin kesto, resurssit ja kustannukset	9
2 Projektin dokumentointi	9
2.1 Projektin tuotokset	11
3 Projektin hyödyt suhteessa Suomen kestävän kasvun ohjelman tavoitteisiin	12
3.1 Projektin toimenpiteet ja tavoitteiden saavuttaminen suhteessa EU toimeenpanoasiakirjaan kirjattuihin tavoitteisiin	12
4 Projektin jatkokehitys ja -toimenpiteet	15

1 Projektin yhteenveto

1.1 Projektille asetetut tavoitteet

Sosiaalihuoltolain (1301/2014,7§) mukaan rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

1. sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
2. tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;
3. sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektin tavoitteina on ollut hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin laatiminen. Näiden tavoitteiden kautta projektin on ollut mahdollista vaikuttaa

rakenteellisen sosiaalityön vahvistamiseen osana sosiaalihuollon kehittämistä ja tietojohdamista alueellisesti ja kansallisesti sekä rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntämiseen hyvinvointialueiden tiedolla johtamisen tukena ja tulevaisuudessa kansallisella tasolla sote-palvelujen arvioinnissa, ohjauksessa ja valvonnassa. Projektin tarkoituksena on ollut lisätä kansallista tietopohjaa sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeista ja siitä, miten palvelut vastaavat tarpeisiin sekä tarpeisiin vaikuttavista yhteiskunnallisista tekijöistä. Projektissa laaditun tietotuotannon mallin tietopohja on laadittu ilmiölähtöisesti siten, että asiakkaita, palveluja ja yhteiskunnallisia tekijöitä koskevia tietotarpeita on tarkasteltu liittyen sosiaalihuollossa tunnistettuihin ilmiöihin, kuten asunnottomuuteen.

Rakenteellisen sosiaalityön alueellinen toteutussuunnitelma on käytännön työväline rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueilla. Toteutussuunnitelma tukee hyvinvointialueita sosiaalihuoltolain 7§:n noudattamisessa. Toteutussuunnitelmassa

kuvataan, miten rakenteellinen sosiaalityö organisoidaan ja miten rakenteellisen sosiaalityön tietoa tuotetaan ja hyödynnetään hyvinvointialueella. Suunnitelman avulla voidaan lisäksi edistää sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuomista osaksi hyvinvointialueen strategista suunnittelua.

Hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan tavoitteena on tukea hyvinvointialueita rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman teossa.

Toteutussuunnitelman mallipohja ohjeistaa, mitä teemoja ja kysymyksiä suunnitelmassa kannattaa ottaa huomioon. Mallipohja ohjaa esimerkiksi kuvaamaan, miten rakenteellisen sosiaalityön alueellinen tietotuotanto on toteutettu, miten tietoa hyödynnetään ja millaisia rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyviä rooleja eri toimijoilla on. Hyvinvointialueet voivat ottaa mallipohjan käyttöön sellaisenaan tai hyödyntää sitä soveltuvin osin tarpeidensa mukaisesti.

Hyvinvointialueet laativat alueellisen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman kansallisen projektin aikana. Alueelliseen toteutussuunnitelmaan tulee sisällyttää kansallisen tietotuotannon mallin toimeenpano koko hyvinvointialueella, mikä tarkoittaa, että toteutussuunnitelmassa hyvinvointialueet huomioivat rakenteet myös rakenteellisen sosiaalityön kansallisesti tuotettavalle tiedolle.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tavoitteena on tuottaa sosiaalihuoltolain mukaisesti tietoa hyvinvointialueiden sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeista ja tarpeiden yhteiskunnallisista yhteyksistä. Kansallisella tietotuotannolla tavoitellaan yhteismitallista ja hyvinvointialueiden vertailun mahdollistavaa rakenteellisen sosiaalityön tietoa. Projektin aikana on valmistunut tavoitteiden mukaisesti rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon malli.

1.2 Saavutetut ja saavuttamatta jääneet tuotokset

Projektissa toteutettu tietotuotannon malli perustuu Tietotuotantomalli-käsikirjaan (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Projektin aikainen rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon mallin suunnittelu keskittyi tietotuotannon muutostyövaiheista erityisesti ratkaisun suunnitteluun.

Tietotuotannon suunnittelutyö on toteutettu ilmiölähtöisesti, jolloin yksittäisten asioiden ja havaintojen sijaan tarkastellaan kokonaisuuksia. Projekti on tuottanut tietotuotannon edellyttämän tietopohjan neljälle sosiaalihuollossa tunnistetulle ilmiölle, jotka ovat asunnottomuus, mielenterveys, päihteet ja riippuvuudet sekä taloudellinen tilanne ja toimeentulo.

Valmis rakenteellisen sosiaalityön kansallinen tietotuotannon malli sisältää rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon toteutussuunnitelman, rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käyttötapaukset ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käsitelmallin. Mallin dokumentaatio mahdollistaa tietotuotannon toteuttamisen Terveiden ja

hyvinvoinnin laitoksella tulevaisuudessa. Ilmiöpohjaisen tiedon tuottamiseen käytetään eri tietolähteitä. Sosiaalihuollon asiakastiedon tietolähteenä on sosiaalihuollon seurantarekisteri. Rakenteellisen sosiaalityön kansallinen tietotuotanto voi käynnistyä vasta tulevaisuudessa, kun asiakastieto on saatavissa kansallisella tasolla.

Projektissa on toteutettu tietotuotannon tarpeen määrittely ja ratkaisun suunnittelu. Tietotuotannon jatkokehitystyössä siirrytään suunnitelman toteuttamiseen, jossa toteutetaan tietotuotannon tiedon hankinta-, käsittely- ja analyysiratkaisut sekä tiedon jakelu. Tiedon jakelun osalta projektissa on valmistunut rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu kehittyvänä palveluna. Tiedon hankinnan osalta sosiaalihuollon asiakastiedon tietolähteenä on sosiaalihuollon seurantarekisteri, josta asiakastiedot saadaan tulevaisuudessa kansalliselle tasolle. Yhteiskunnallisten tekijöiden osalta tietolähteenä ovat tietopohjan mukaiset kansallisista tietolähteistä, kuten Sotkanet ja Tilastokeskus, saatavat tiedot.

Sosiaalihuollon seurantarekisteri on vuonna 2023 käynnistynyt sosiaalihuollon tietojen seurantaväline. Rekisteriin kerätään aluksi sosiaalihuollon keskeiset asiakas- ja palvelutiedot, ja rekisteri laajenee 2020-luvun aikana kattamaan laajasti palveluiden tarvetta ja palveluprosesseja kuvaavaa tietoa. Hyvinvointialueet toimittavat tiedot THL:lle ensisijaisesti Sosiaalihuollon asiakastietovarannon kautta. Tavoitetilassa lukuisista sosiaalihuollon erillistiedonkeruista voidaan luopua ja tiedot saadaan Sosiaalihuollon asiakastietovarannosta.

Projektin tuotoksena on valmistunut rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu, joka vaatii projektin jälkeen jatkokehitys- ja ylläpitotyötä. Tavoitteena on, että palvelussa voi tarkastella sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevaa tietoa kansallisesti, yhteistyö- ja hyvinvointialueilla sekä kuntatasolla ja että palvelun tietoja voidaan käyttää tavoitteellisten toimien ja toimenpide-ehtotusten tekemiseen, joilla ehkäistään ja korjataan sosiaalisia ongelmia sekä parannetaan ihmisten hyvinvointia ja terveyttä koko maassa ja eri alueilla.

Rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu on kehittyvä palvelu. Palvelu pohjaa Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittämisen -projektissa tuotettuun rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon

malliin. Palvelussa voi tällä hetkellä tarkastella Tilannekuva-sivua ja Ilmiöstä tiiviisti-sivua asunnottomuusilmiön osalta. Ennen projektin päättymistä raportointipalveluun tuodaan myös Ilmiöstä tiiviisti-sivu mielenterveysilmiön osalta ja päivitetään muita tietoja ilmi tulleiden korjaustarpeiden mukaisesti. Palveluun on tarkoitus tuoda projektin jälkeen ilmiöstä tiiviisti tieto myös ilmiöistä päihteet ja

riippuvuudet sekä taloudellinen tilanne ja toimeentulo. Sosiaalihuollon seurantarekisteristä saatava asiakastieto on mahdollista tuoda palveluun vasta kun tieto on saatavilla kansallisella tasolla.

Palvelun Ilmiö-sivut rakentuvat vasta kun sosiaalihuollon asiakastieto on saatavissa kansallisella tasolla sosiaalihuollon seurantarekisteristä. Rakenteellisen sosiaalityön kansallista tietotuotantoa ja tietotuotetta, raportointipalvelua, on tarkoitus jatkokehittää ja ylläpitää sosiaalihuollon seurantarekisterin kehitystyön rinnalla ja sosiaalihuollon seurantarekisterin kehitystyö huomioiden.

Projektissa suunniteltu tietotuotanto on uusi ja sen perusta on lainsäädännössä, sosiaalihuoltolain (1301/2014) 7§:ssä.

Projektissa tuotettu tietotuotannon malli mahdollistaa rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon kokonaisuudessaan tulevaisuudessa, kun projektin määrittelyjen mukainen sosiaalihuollon asiakastieto on saatavissa kansallisesti sosiaalihuollon seurantarekisterin avulla.

Projekti saavutti tavoitteensa suunnitellussa laajuudessa.

Taulukko 1. Projektin saavutetut päätuotokset, linkit tuotoksiin ja tuotosten kuvaukset.

Päätuotos	Kuvaus
Hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja suomeksi Hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja ruotsiksi	Mallipohja hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmien laadinnan tueksi.
Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon toteutussuunnitelma	Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin dokumentti. Suunnitelma rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon toteuttamiseksi.
Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käyttötapaukset	Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin dokumentti. Käyttötapauksissa kuvataan rakenteellisen sosiaalityön kansallista tietotarvetta vastaava tieto.

Rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon käsitelmä (2 kpl) • Kuva rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käsitelmästä (järjestämistehtävä) • Kuva rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käsitelmästä (johdettu malli)	Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin dokumentti. Tulevassa rakenteellisen sosiaalityön kansallisessa tietotuotannossa tietojen poiminta rakenteellisen sosiaalityön tietopohjan tietosisältömäärittelyjen mukaisesti tapahtuu käsitelmän avulla. Saatavissa kuvina (2kpl). Käsitelmä on julkaistu THL:n sisäiseen käyttöön Visual Paradigm -ohjelmassa.
Rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu Raportointipalvelu	Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon raportointipalvelu, jota jatkokehitetään.
Ohjevideo rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjasta	Ohjevideo hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan käyttöön.
Infograafi rakenteellisen sosiaalityön tietotyöstä	Infograafi rakenteellisen sosiaalityön tietotyön kokonaisuudesta hyvinvointialueilla.
Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston laatima määritelmä sosiaalisesta raportoinnista	Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston määritelmä sosiaalisesta raportoinnista. Sosiaalinen raportointi on yksi rakenteellisen sosiaalityön alueellisen tiedon tuottamisen menetelmistä.

Kaikki projektin tavoitteet saavutettiin. Tulevaisuudessa rakenteellisen sosiaalityön kansallinen tietotuotanto tarjoaa mahdollisuuden käyttää rakenteellisen sosiaalityön tietoa palvelujen vaikuttavuuden seurantaan ja arviointiin niin alueellisella kuin kansallisellakin tasolla.

1.3 Projektin kesto, resurssit ja kustannukset

Projekti on käynnistynyt suunnitellusti 26.8.2022 ja kestää suunnitellusti 31.12.2025 saakka.

Vuosille 2022–2025 myönnetty rahoitus: 1 000 000 €, Suomen kestävän kasvun ohjelma (RRF).

Projektin henkilöresurssia oli varattu projektipäällikön ja erityisasiantuntijan täysiaikaiseen työskentelyyn projektissa elokuusta 2022 vuoden 2025 loppuun. Projektin erityisasiantuntijana elokuussa 2022 aloittanut henkilö irtisanoutui ja siirtyi toisen organisaation palvelukseen syyskuussa 2022. Uusi erityisasiantuntija työskenteli projektissa joulukuusta 2022 huhtikuun loppuun 2025.

Projektin toteuttamiseen saatiin sovittua tarvittava määrä THL:n asiantuntijaresurssia, eikä ostopalveluja ole käytetty. Projektilla oli lisäksi seurantaryhmä ajalla 10/2023–5/2024.

Projektipäällikön ja projektin erityisasiantuntijan lisäksi ryhmän jäseniä olivat projektin silloinen omistaja, arviointipäällikkö (Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen arviointi -tiimi), erityisasiantuntija (Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen arviointi -tiimi) sekä tiimipäällikkö (Sosiaalihuollon tieto ja tiedonhallinta -tiimi).

2 Projektin dokumentointi

Projektin seurantaraportointi löytyy Hankesalkku-työkalusta.

Projektin pysyvästi tai yli 10 vuotta säilytettävät asiakirjat on arkistoitu THL:n asiantuntijajärjestelmään. Arkistoinnissa on noudatettu THL:n tiedonhallintasuunnitelmaa ja arkistointilinjauksia.

Projekti on toteutettu THL:n, hyvinvointialueiden ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston yhteistyönä. Kaikki hyvinvointialueet ovat olleet mukana projektin yhteis- ja vertaiskehittämisessä. Verkostossa on ollut edustajat kaikilta hyvinvointialueilta, sosiaalialan osaamiskeskus- ja korkeakouluedustus sekä STM:n ja THL:n edustus. THL:lla projektipäällikkö ja projektin erityisasiantuntija ovat olleet projektin ainoat täysiaikaiset työntekijät. THL:n asiantuntijaresurssia on sovittu projektiin tarpeen mukaan. Projektipäällikön ja erityisasiantuntijan esihenkilö on toiminut projektin omistajana.

Projektin tuotokset on laadittu hyvinvointialueiden ja verkoston yhteis- ja vertaiskehittämisessä sekä yhteistyössä THL:n asiantuntijoiden kanssa. Yhteis- ja vertaiskehittäminen on tapahtunut verkoston tapaamisissa, työpajoissa sekä hyvinvointialueiden itsenäisen kommentointityöskentelyn kautta, jossa on hyödynnetty verkoston Howspacea ja yhteistä Teams-kanavaa. Verkostolla on

projektin aikana ollut 13 tapaamista, joista osa on ollut läsnä tapaamisia, osa etätapaamisia ja osa hybriditapaamisia. Projekti järjesti lisäksi seitsemän tietotuotannon kehittämisen työpajaa, joiden osalta hyvinvointialueet oli jaettu yhteistyöaluejaon mukaisiin ryhmiin sekä neljä hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan laadinnan työpajaa ja kolme suunnitelman käyttöönoton tuen työpajaa. Lisäksi projekti järjesti Kick Off tilaisuuden verkostolle kehittämistyön käynnistyessä ja erikseen tilaisuuden verkoston uusille jäsenille kehittämistyön jo ollessa käynnissä. Verkostossa ja kehittämistyössä ovat olleet mukana kaikki hyvinvointialueet. Alueilla toteutetun kehittämistyön tueksi projekti on toteuttanut lisäksi erillisiä Rake-tukitapaamisia sekä projektin ja kunkin alueen edustajien kahdenväliset tapaamiset alueen rakenteellisen sosiaalityön organisoinnin ja toteuttamisen tueksi.

Projektin etenemis- ja tuotossuunnitelma (löytyy Hankesalkku-työkalusta)

Vuonna 2023 projekti toteuttaa rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin ja hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman pilotin yhteistyössä hyvinvointialueiden ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston kanssa. Pilotissa kootaan asunnottomuusilmiön tietopohja ja laaditaan hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan ensimmäinen versio koekäyttöön. Hyvinvointialueet aloittavat mallipohjan koekäytön ja alueellisen toteutussuunnitelman laadinnan. Projektissa toteutetaan tietotuotannon mallinnuksen ja tietotuotannon ratkaisun suunnittelua. Tietopohjan täydentämisen suunnitelma laaditaan. Hallintamallin suunnittelu aloitetaan.

Vuonna 2024 projektissa jatketaan tietotuotannon mallinnuksen ja tietotuotannon ratkaisun suunnittelua. Tietopohjaa täydennetään projektin työnä ja yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialueet tarkastelevat valittuja ilmiöitä itsenäisen alustatyöskentelyn kautta, jota seuraa hyvinvointialueille järjestettävät työpajat. Tarkasteltavat ilmiöt ovat mielenterveys, päihteet ja riippuvuudet sekä taloudellinen tilanne ja toimeentulo. Tavoitteena on laatia käsitemalli ja käyttötapaus

asunnottomuusilmiön tietopohjaan perustuen. Sosiaalihuollon seurantarekisteri on tulevaisuudessa rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tärkein tietolähde ja tarkoitus on edistää käsitemallinnustyötä rinnakkain sosiaalihuollon seurantarekisterin mallinnustyön kanssa. Hyvinvointialueet edistävät toteutussuunnitelman laatimista ja saavat kokemuksia toteutussuunnitelman mallipohjan toimivuudesta. Valmis mallipohja laaditaan ja alueet aloittavat valmiin toteutussuunnitelman laadinnan. Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston tapaamiset tukevat kehittämistyötä. Projekti pyrkii turvaamaan rakenteellisen sosiaalityön kehittämistyön jatkuvuuden edistämällä kansallisen rakenteellisen sosiaalityön verkoston asettamista pysyväksi. Mikäli rakenteellisen sosiaalityön kansallinen verkosto asetetaan pysyväksi,

voi se jatkossakin toimia alueellista ja kansallista rakenteellista sosiaalityötä vahvistavana tahona ja asiantuntijaverkostona sosiaalihuollossa tunnistettujen ilmiöiden nostamisessa tietotuotantoon.

Vuonna 2025 tietotuotannon mallinnuksen ja tietotuotannon ratkaisun suunnittelua jatketaan.

Suunnitelmana on toteuttaa raportoinnin käyttöliittymän suunnittelua yhteistyössä THL:n asiantuntijoiden ja hyvinvointialueiden kanssa. Osana raportointipalvelun kehittämistyötä tavoitteena on toteuttaa myös raportoitavan datan tietomalli ja raportointipalvelun käyttöliittymän kehittämistyö rajatun asiakasdatan tarkastelulla. Hyvinvointialueet edistävät alueellisen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman

käyttöönottoa ja laativat toteutussuunnitelman valmiiksi. Valmis tietotuotannon malli kuvataan rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon toteutussuunnitelmassa ja mallin muut dokumentit, käsitemalli ja käyttötapaukset, valmistuvat. Hallintamalli valmistuu ja tietotuotannon jatkokehittämis- ja ylläpitotyö sekä alueellisen toteutussuunnitelman mallipohjan päivittämis- ja ylläpitotyö pyritään varmistamaan. Pyritään myös varmistamaan hyvinvointialueiden asiantuntemuksen hyödyntäminen tietotuotannon jatkokehitystyössä sekä alueellisen rakenteellisen sosiaalityön ja tiedon hyödyntämisen tuki projektin jälkeen.

2.1 Projektin tuotokset

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon malli.

Projektin aikana valmistui rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon malli. Mallin dokumentit ovat rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon toteutuksen kokoava toteutussuunnitelma, rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käyttötapaukset-esitys, jossa kuvataan rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tietotarvetta vastaava tieto sekä kaksi rakenteellisen sosiaalityön käsitemallia, joiden avulla tietojen poiminta rakenteellisen sosiaalityön kansallisessa tietotuotannossa tapahtuu. Lisäksi projektin aikana valmistui rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu kehittyvänä palveluna.

Hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja.

Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja on alueellisen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman laatimisen tueksi tarkoitettu dokumenttipohja.

Projektin viestintätuotoksia ovat ohjevideo hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjasta ja infograafi rakenteellisen sosiaalityön tietotyöstä.

Lisäksi projektin yhteiskehittämistyön tuotoksena laadittiin rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston sosiaalisen raportoinnin määritelmä.

Projektin merkittävimmiksi riskeiksi tunnistettiin projektin toteutuksen vaatima osaaminen, tietotuotannon suunnittelun vaatima yhteistyö THL:n sisällä, projektihenkilöstön vaihtuvuus sekä tietotuotannon ja toteutussuunnitelman mallipohjan jatkokehitys- ja ylläpitotyö projektin jälkeen. Riskejä on projektipäällikön taholta pyritty hallitsemaan projektisuunnittelulla ja yhteistyöprosessien toimivuutta edistämällä.

3 Projektin hyödyt suhteessa Suomen kestävän kasvun ohjelman tavoitteisiin

3.1 Projektin toimenpiteet ja tavoitteiden saavuttaminen suhteessa EU toimeenpanoasiakirjaan kirjattuihin tavoitteisiin

Investoinnin 3 tavoitteena on vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta tukevaa tietopohjaa ja vaikuttavuusperusteista ohjausta toteuttamalla hoitotakuun seurantaan vaadittavia toimenpiteitä ja korjata koronakriisissä tunnistettuja tietotarpeita.

Erityisinä tavoitteina THL:n projekteille oli parantaa hoitoonpääsytiedon laatua ja kattavuutta; parantaa palvelujärjestelmän seurannassa tarvittavan sote-tietopohjan laatua ja kattavuutta, kansallisen tietopohjan laajentamisessa tarvittavaa it-infraa sekä kansallisen sote-tietopohjan laatua parantavia kansallisia tietomäärittelyjä ja niiden hallinnan prosesseja, menetelmiä ja työkaluja.

Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa on toteutettu tavoitteiden mukaisesti rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon malli ja hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja. Projekti on näin voinut vaikuttaa siihen, että rakenteellisen sosiaalityön tieto saadaan osaksi alueellista ja kansallista tietojohdantamista. Rakenteellisen sosiaalityön tieto on tietoa sosiaalisesta hyvinvoinnista ja sosiaalisista ongelmista. Se on tietoa sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeista ja tarpeiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista. Tätä tietoa ei ole vielä mahdollista saada kattavasti ja vertailukelpoisesti käyttöön kansallisella tasolla. Sosiaalihuollon rekisteriuudistus tuo tähän mahdollisuuden mahdollistaen sosiaalihuollon asiakastiedon saamisen tulevaisuudessa kansalliselle tasolle. Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa laadittu tietotuotannon malli mahdollistaa tulevaisuudessa rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käynnistämisen.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisella tietotuotannolla pyritään vastaamaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 7§:n rakenteelliselle sosiaalityölle asetettuihin vaatimuksiin. Tavoitteena on, että tietotuotantoa voidaan hyödyntää hyvinvointialueiden tietojohtamisessa organisaation eri tasoilla sekä THL:n toteuttamassa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa arvioinnissa ja ohjauksessa.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tietotarpeen määrittelyssä ja tietopohjan koostamisessa Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa on huomioitu hyvinvointialueilla tunnistetut tietotarpeet ja tarve tietotarpeisiin vastaavalle tiedolle sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevien toimenpiteiden laatimiseen ja toteuttamiseen. Tietotuotannon malli mahdollistaa rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käynnistämisen, jotta rakenteellisen sosiaalityön kansallinen tieto olisi hyödynnettävissä sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvässä päätöksenteossa, suunnittelussa, ohjauksessa sekä palvelutuotannossa ja vahvistaisi osaltaan kustannuksia ja kustannusvaikuttavuutta koskevan tiedon tietopohjaa.

Jotta sosiaalisten ongelmien aiheuttamiin avun tarpeisiin voidaan vastata, tarvitaan tietoa siitä, mitä tarpeita sosiaalihuollon asiakkaiksi tulevilla ihmisillä on ja tietoa siitä, miten palvelut vastaavat noihin tarpeisiin. Tarvitaan tietoa myös asiakkaiden avun tarpeen yhteiskunnallisesta perustasta, niistä rakenteellisista syistä, jotka vaikuttavat avun tarpeisiin.

Projektissa on yhteistyössä hyvinvointialueiden edustajien kanssa määritelty rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon geneerinen tietotarve, mikä on ollut perustana kansallisen tietotuotannon mallin tietopohjan kehittämiseksi. Tietopohja on projektissa valmisteltu ilmiölähtöisesti.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon mallin tietopohjaan tarkasteltavat, sosiaalihuollossa tunnistetut, ilmiöt valikoituivat rakenteellisen sosiaalityön kansalliselle verkostolle suunnatun kyselyn sekä projektissa toteutetun ilmiötarkastelun kautta. Kyselyn lähtökohtana oli mielenterveys- ja/tai päihdeongelmainen asiakas. Tämä lähtökohta perustui siihen, että Suomen kestävä kasvun toisessa valtionavustushaussa hyvinvointialueiden tuli pyrkiä juuri heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakas- ja potilasryhmien hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkuun alueellisin kehittämistoimenpitein. Projektin ilmiötarkastelu perustui verkostolle suunnatun kyselyn lisäksi vuoden 2023 hallitusohjelman ja sosiaaliasiamiesten vuoden 2022 selvitysten tarkasteluun. Tietopohjan koontia ovat ohjanneet myös valittuihin ilmiöihin liittyvät kansalliset ohjaavat asiakirjat kuten Valtioneuvoston (2023) selvitysraportti tarvittavista toimenpiteistä asunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä ja Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030 (STM 2020).

(Taustamateriaaleista tarkemmin projektin tuotoksessa Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käyttötapa-ukset.)

Tietotuotannon mallin tietopohja perustuu seuraavien ilmiöiden tarkastellulle tietosisällölle: asunottomuus, mielenterveys, päihteet ja riippuvuudet sekä taloudellinen tilanne ja toimeentulo.

Tavoitteena on, että tietotuotannon mallin avulla luotava raportointipalvelu auttaa tarkastelemaan ilmiöpohjaista tietoa, joka kertoo sosiaalisesta hyvinvoinnista ja sosiaalisista ongelmista kansallisesti, yhteistyö- ja hyvinvointialueilla sekä kuntatasolla. Lisäksi palvelu mahdollistaa tavoitteellisten toimien ja toimenpide-ehdotusten laatimisen sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen ja korjaamiseen sekä väestön

hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Projektissa laadittu rakenteellisen sosiaalityön raportointipalvelu kehittyvänä palveluna perustuu tietotuotannon mallin dokumentteihin ja yhteistyössä hyvinvointialueiden

ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston kanssa tehtyyn käyttöliittymäsuunnitteluun. Palvelu on julkisesti saatavilla projektin sivuilla Innokylässä ja konkretisoi rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tulevaisuuden mahdollisuuksia alueelliseen ja kansalliseen tietojohdamiseen.

Projektissa laadittu tietotuotannon malli mahdollistaa tietotuotannon ratkaisun, raportointipalvelun, toteuttamisen siten, että tiedon moniulotteisen tarkastelu mahdollistuu, ja ilmiöitä ja niihin vaikuttavien tekijöiden tietoja voidaan tarkastella yhdessä, monitasoisesti ja - näkökulmaisesti, mutta hallitusti.

Tietotuotannon suunnittelun perustana oleva, tarkasteltujen ilmiöiden tietotarpeen määrittelyn avulla muodostettu, geneerinen tietotarve mahdollistaa tietopohjan laajentamisen uusilla ilmiöillä, ja vastaavan tasoisen tietopohjan määrittelyn myös jatkossa.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon käyttötapauskuvauksessa kuvatus mukaisesti kansallisen tietotuotannon tietotarve on seuraava:

- Tieto ilmiöstä hyvinvointialueen palveluissa, muiden alueen toimijoiden palveluissa ja kansallisella tasolla.
- Tieto hyvinvointialueen toimijoiden palvelukyvyistä suhteessa ilmiöön.
- Tieto ilmiöön vaikuttavista yksilöllisistä, henkilöön ja ihmissuhteisiin liittyvistä tekijöistä.
- Tieto ilmiöön vaikuttavista yhteiskunnallisista tekijöistä.

Projektin tuotoksena valmistui tietotarpeeseen perustuva tietopohja, joka rakentuu sekä ilmiöihin vaikuttavista avoimen datan tiedoista että sosiaalihuollon asiakirjarakenteiden avulla saatavasta

sosiaalihuollon asiakastiedosta. Projektin aikana tietotuotannon asiakastiedon perusta on sosiaalihuollon asiakastiedoissa, mutta ilmiöpohjaisessa ajattelun mukainen kokonaisvaltaisen näkemyksen saaminen edellyttää jatkossa myös terveystietojen ja muiden mahdollisten asiakastiedon lähteiden yhdistämistä valittuihin ilmiöihin.

Projektissa yhteistyössä hyvinvointialueiden ja rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston kanssa laadittu hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohja tukee alueellisten toteutussuunnitelmien laadintaa ja ohjevideo mallipohjasta selkeyttää mallipohjan käyttöä. Alueellisten rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmien käyttöönotolla varmistetaan rakenteellisen sosiaalityön suunnitelmallinen toteutuminen ja rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntäminen hyvinvointialueilla tietojohtamisessa ja palveluiden kehittämisessä. Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston laatima määritelmä sosiaalisesta raportoinnista avaa sosiaalisen raportoinnin merkitystä alueellisessa rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannossa ja infograafi rakenteellisen sosiaalityön tietotyöstä kokoaa projektissa tehdyn työn rakenteellisen sosiaalityön kehittämisessä ja yhteisen näkemyksen rakenteellisen sosiaalityön tietotyöstä sekä avaa tulevaisuuden näkymän rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön.

Suomen kestävän kasvun ohjelman viidennen investointikohtaisen arviointikierroksen tulosten mukaan tilanne kesäkuussa 2025 rakenteellisen sosiaalityön kehittämisen osalta hyvinvointialueilla näyttäytyi siten, että rakenteellisen sosiaalityön alueellisten toteutussuunnitelmien laadinnan myötä rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen hyvinvointialueilla oli edistynyt ja rakenteellisen sosiaalityön alueellinen tietotuotanto vahvistunut. Tietoisuus rakenteellisen sosiaalityön ja laajemminkin sosiaalihuollon tiedon hyödyntämisestä hyvinvointialueiden tietojohtamisessa oli lisääntynyt ja myös rakenteet tiedon hyödyntämiseksi olivat edistyneet.

Rakenteellisen sosiaalityön tieto lisää hyvinvointialueilla tietoa asiakkaiden palvelutarpeista ja niiden taustalla olevista tekijöistä ja antaa mahdollisuuden hyödyntää tätä tietoa palvelujen vaikuttavuuden seurannassa ja arvioinnissa ja mahdollistaa siten myös kustannusvaikuttavuuden parantamisen.

4 Projektin jatkokehitys ja -toimenpiteet

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tuoteomistajuus on THL:n Tietoaineistot ja tuotteet –yksiköllä. Tiedonjalostus-tiimin tiimipäällikkö toimii rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tuoteomistajana sekä hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelman mallipohjan tuoteomistajana. Suunnitelmana on, että tuoteomistaja vastaa rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon ja tietotuotteen, raportointipalvelun, ylläpito- ja

jatkokehitystyöstä yhteistyössä sosiaalihuollon seurantarekisterin kehitystyöstä vastaavien henkilöiden kanssa. Tavoitteena on, että

THL:n asiantuntijaresurssia voidaan hyödyntää tietotuotannon tietopohjan ilmiöiden substanssiosaamisessa.

Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa on arvioitu parhaimmaksi ratkaisuksi, että projektin jälkeen THL:n koordinoima pysyvä rakenteellisen sosiaalityön kansallinen verkosto toimisi projektin jälkeen alueellista ja kansallista rakenteellista sosiaalityötä vahvistavana tahona ja asiantuntijaverkostona sosiaalihuollossa tunnistettujen ilmiöiden nostamisessa kansalliseen tietotuotantoon. Syksyllä 2025 kuitenkin varmistui, että THL ei jatka kansallista verkostoa.

Suunnitelmana on, että projektin jälkeen rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon jatkovalmisteluun ja rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntämisen tukeen liittyviä asioita voidaan viedä THL:n sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon, josta vastaavat erityisasiantuntija Kaisa Hujanen ja erikoissuunnittelija Johanna Virtanen (Sote-tiedonhallinnan – yksikkö, Sote-tietojärjestelmäpalvelujen ohjaus –tiimi).

Suunnitelmana on, että tietotuotannon tuoteomistaja vastaa tietotuotannon jatkovalmistelusta ja hyvinvointialueiden tiedottamisesta raportointipalvelun edistymisessä sekä yhteistyöstä sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkoston kanssa.

Tuoteomistaja voi viedä asiantuntijaverkostoon myös alueellisen toteutussuunnitelman mallipohjan päivittämistarpeisiin liittyviä asioita.

Sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon pyritään saamaan kaksi hyvinvointialuetta edustavaa jäsentä rakenteellisen sosiaalityön kansallisesta verkostosta.

Rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon jatkovalmistelun ja rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntämisen tukeen liittyviä asioita voidaan käsitellä myös sosiaalihuollon seurantarekisterin kehitystyötä edistävässä ryhmässä, jossa on edustus osasta hyvinvointialueita.

Projektissa on kirjattu projektin sivuille Yhteistyötiloihin THL: sisäiseen käyttöön projektin tuotosten tarkempi hallintamalli.

Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon ja sen tietotuotteena olevan raportointipalvelun jatkokehittäminen ja ylläpito vaativat THL:n Tietosalkun hallintaryhmän päätöksen. Tuoteomistaja vastaa siitä, että asia viedään hallintaryhmän päätettäväksi.

Projektissa on laadittu esitys rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston jatkosta. Esitykseen on kirjattu myös tarkempi jatkosuunnitelma. Suunnitelma perustuu 9.10.2025 verkoston

tapaamisessa käytyyn keskusteluun ja verkoston jäsenten verkoston Howspaceissa antamiin vastauksiin. Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Soccan edustajat ilmoittaneet Soccan edistävän esitetyn mukaista suunnitelmaa.

THL ei tee päätöksiä verkoston jatkoon ja järjestämisen tapoihin liittyen. Hyvinvointialueilla on oma päätöksentekoprosessinsa verkoston järjestäytymisen ja verkostoon liittymisen osalta.

Esitys rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston jatkosta on toimitettu nykyisen verkoston jäsenille ja STM:n investointivastaavalle. Esitys on tallennettu projektin sivuille Yhteistyötiloihin THL:n sisäiseen käyttöön.

Esitykseen kirjattu suunnitelma verkoston jatkosta ja edustajien nimeämisestä THL:n sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon:

- Rakenteellisen sosiaalityön kansallinen verkosto jatkaa sosiaalialan osaamiskeskusvetoisesti siten, että verkoston kiertävä puheenjohtajuus on osaamiskeskuksella.
- Ensimmäinen puheenjohtajuus on Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Soccalla ajalla 1.1.2026-31.12.2027.
- Socca kutsuu verkoston ensimmäisen tapaamisen koolle.
- Verkostoon kutsutaan kaksi edustajaa jokaiselta hyvinvointialueelta sekä edustaja kaikista sosiaalialan osaamiskeskuksista, sosiaalityön yliopistokoulutuksen yksiköiden muodostamasta yhteistyöverkostosta (Sosnet), Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkostosta (SOAMK) ja Sosiaali- ja terveysministeriöstä. THL:n edustajana verkostossa on erityisasiantuntija Eeva Liukko.
- Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projektissa on ehdotettu verkoston toimivan tukena rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa ja rakenteellisen sosiaalityön alueellisen tietotuotannon kehittämisessä sekä alueellisen ja kansallisen tiedon hyödyntämisessä. Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon kehittämisessä tulee jatkossakin huomioida hyvinvointialueiden asiantuntemus ja hyvinvointialueiden mukanaolo kehittämistyössä. Rakenteellisen sosiaalityön kansallisen tietotuotannon tuoteomistaja voi THL:n edustajan kautta saada yhteyden verkostoon ja tiedottaa verkoston kautta kansallista tietotuotantoa koskevista asioista. Verkosto voi THL:n edustajan kautta tuoda kansallisen tietotuotannon tuoteomistajan tietoon uusia tietotarpeita ja uusia ilmiöitä kansallisen tietotuotannon kehittämistyössä huomioitavaksi. Lisäksi verkosto voi THL:n edustajan kautta tuoda tuoteomistajan tietoon alueellisen toteutussuunnitelman mallipohjan päivittämistarpeita.

- Verkostossa on noussut esiin myös toive edistää hyvinvointialueiden yhteistä rakenteellista sosiaalityötä ja vaikuttamistyötä sekä kansallisen sosiaalisen raportoinnin toteuttamista. Lisäksi verkoston tapaamisessa 9.10.2025 ehdotettiin, että verkosto kokoaisi työrukkasen verkoston edustajista työstämään rakenteellisen sosiaalityön konkreettista toteutusta eri toimijoiden yhteistyönä.
- Ensimmäisessä uuden verkoston tapaamisessa määritellään tarkemmin verkoston tavoitteet ja toimintaperiaatteet.
- Rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon jatkovalmisteluun ja rakenteellisen sosiaalityön tiedon hyödyntämisen tukeen liittyviä asioita voidaan jatkossa viedä THL:n sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon, josta vastaavat erityisasiantuntija Kaisa Hujanen ja erikoissuunnittelija Johanna Virtanen.
 - THL:n sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostossa on edustajat nykyisen rakenteellisen sosiaalityön kansallisen verkoston hyvinvointialueiden edustajista Helsingin kaupungilta ja Pirkanmaan hyvinvointialueelta sekä edustaja Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Soccasta.
 - Sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon voidaan nimetä kaksi uutta hyvinvointialuetta edustavaa jäsentä, jotka ovat jäseniä myös rakenteellisen sosiaalityön verkostossa.
 - Sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostoon tullaan kutsumaan edustaja jokaisesta sosiaalialan osaamiskeskuksesta.
 - Ensimmäisessä uuden verkoston kokouksessa valitaan, ketkä kaksi hyvinvointialueita edustavaa jäsentä ilmoitetaan asiantuntijaverkostoon. Sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijaverkostosta vastaavat Kaisa Hujanen ja Johanna Virtanen kutsuvat heille ilmoitetut henkilöt asiantuntijaverkostoon pyytämällä ko. hyvinvointialueita nimeämään nämä henkilöt jäseniksi asiantuntijaverkostoon.